

ФИЛОСОФИЯ

УДК:124.5:316

DOI 10.33514/1694-7851-2024-4-682-689

Абдылдаева А.Т.

окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

Бишкек ш.

ЗАМАНБАП ЖАШТАРДЫН БААЛУУЛУКТАРЫНЫН ӨЗГӨРҮЛҮШҮ

Аннотация: Бул изилдөөдө философтордун көз караштарынын призмасы аркылуу баалуулуктардын өзгөрүшүнүн коомго тийгизген таасири жана жаштар туш болгон кыйынчылыктар талданат. Ушул процесс менен байланышкан кыйынчылыктар жана мүмкүнчүлүктөр талкууланат. Жыйынтыгында трансформацияны аң-сезимдүү башкаруу зарылдыгын баса белгилейт жана келечектеги изилдөөлөр ушул процесс аркылуу жаштарды жакшыраак түшүнүү жана натыйжалуу колдоо көрсөтүү үчүн негизги багыттарды көрсөтөт. Кошумчалай кетсек, бул жаатта мындан аркы изилдөөлөрдүн объектиси боло турган жаштардын баалуулук багыттарын калыптандырууда билим берүү жана массалык маалымат каражаттарынын ролуна көңүл буруу сунушталат.

Негизги сөздөр: баалуулуктар, жаштар, трансформация, коом, тенденция, глобалдашуу, объект, маданият, өзгөрүү, заманбап, динамикасы, социалдык-маданий чөйрөсү

Абдылдаева А.Т.

старший преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

г. Бишкек

ТРАНСФОРМАЦИЯ ЦЕННОСТЕЙ СОВРЕМЕННОЙ МОЛОДЕЖИ

Аннотация: В данной статье рассматривается влияние трансформации ценностей на общество через призму взглядов философов и вызовов, с которыми сталкивается молодежь. Обсуждаются как вызовы, так и возможности, связанные с этим процессом. Выводы подчеркивают необходимость осознанного управления этой трансформацией, а перспективы дальнейших исследований указывают на ключевые направления для более глубокого понимания и эффективной поддержки молодежи в этом процессе. Дополнительно, рекомендуется обратить внимание на роль образования и медиа в формировании ценностных ориентиров среди молодежи, что может являться объектом дальнейших исследований в этой области.

Ключевые слова: ценности, молодежь, трансформация, общество, тенденция, глобализация, объект, изменение, современность, культура, динамика, социокультурная среда

TRANSFORMATION OF THE VALUES OF MODERN YOUTH

Annotation: This study analyzes the impact of the transformation of values on society through the prism of the views of philosophers and the challenges faced by young people. Both the challenges and opportunities associated with this process are discussed. The findings highlight the need to consciously manage this transformation, and future research prospects point to key directions for better understanding and effectively supporting young people through this process. Additionally, it is recommended to pay attention to the role of education and media in the formation of value orientations among young people, which may be the object of further research in this area.

Key words: values, youth, transformation, society, trend, globalization, object, culture, modernity, change, dynamics, sociocultural environment

Илимий-техникалык революциянын таасири астында экономикада жана өндүрүшгөгү түп-тамырынан бери өзгөрүүлөрүн, коомдук турмуштун бардык чөйрөлөрүндө стилдин жана мүнөздүн өзгөрүүлөрүнүн натыйжасында коомдун эзелтен берки өзүн-өзү аң-сезиминин түп-тамырынан бери өзгөрүшүн азыркы турмуш талап кылууда. Социалдык-маданий чөйрө инсандын бүтүндөй системасынын күчтүү калыптандыруучу элементи болуп саналат. Социалдык өзгөрүүлөрдүн, социалдык динамиканын жогорку деңгээлинин шарттарында социалдык чөйрөнүн өзү олуттуу өзгөрүүлөргө дуушар болот, демек, социалдык топтор жана жеке адамдар анын жаңы сапатын курууга активдүү катышуучуларга айланышат. Мына ушундан улам ушундай чөйрөдө калыптанган азыркы жаштардын баалуулуктар системасы өзгөчө кызыгууну жаратып, көңүл бурууга жана изилдөөгө арзыйт.[1,318]

Адамдык баалуулуктар дүйнөсү укмуштуудай ар түрдүү. Бул көп түрдүүлүктүн илимий анализи, албетте, анын системалаштырылышын болжолдойт. Көптөгөн негиздер боюнча баалуулуктарды классификациялоого болот. Аларды классификациялоонун критерийи баалуулук катары аракеттенген кубулуштардын объективдүү мүнөздөмөлөрү болушу мүмкүн (ушул негизде баалуулуктар материалдык жана руханий болуп бөлүнөт). Баалуулуктарды субъектилер жана алып жүрүүчүлөр боюнча айырмалоо менен алар жалпы коомдун, социалдык топтун (мисалы, жаштардын), коллективдин жана инсандын баалуулуктарын айырмалайт. Жашоо чөйрөсүнө жараша баалуулуктар төмөнкү топторго бириктирилиши мүмкүн: адеп-ахлактык баалуулуктар, экономикалык, саясий, диний, жарандык ж.б. Сиз социологдор негизги деп атаган баалуулуктарга көңүл бурушуңуз керек. Алар адамдын жашоонун ар кандай чөйрөлөрүндөгү иш-аракеттерин алдын ала аныктап, анын баалуулук аң-сезиминин өзөгүн түзөт. Эгерде биз аларды муктаждыктар менен байланыштырсак, көптөгөн изилдөөчүлөр жасаган жана жасай берүүдө, анда баалуулуктардын саны өтө аз болушу мүмкүн.[2,206]

Белгилүү болгондой, З. Фрейд аларды экиге, ал эми А.Маслоу – беш муктаждык-баалуулукка кыскарткан. Мюррей 28 баалуулуктардын тизмесин түзгөн. М.Рокач 18 терминалды жана жүзгө жакын инструменталдык баалуулуктарды санаган. Ошентип, инсандын (же социалдык топтун) негизги баалуулуктары анчалык көп эмес. Бирок, алардын

типологиясы зарыл. Адамдык баалуулуктар дүйнөсү укмуштуудай ар түрдүү. Бул көп түрдүүлүктүн илимий анализи, албетте, анын системалаштырылышын болжолдойт. Көптөгөн негиздер боюнча баалуулуктарды классификациялоого болот. Аларды классификациялоонун критерийи баалуулук катары аракеттенген кубулуштардын объективдүү мүнөздөмөлөрү болушу мүмкүн (ушул негизде баалуулуктар материалдык жана руханий болуп бөлүнөт). Баалуулуктарды субъектилер жана алып жүрүүчүлөр боюнча айырмалоо менен алар жалпы коомдун, социалдык топтун (мисалы, жаштардын), коллективдин жана инсандын баалуулуктарын айырмалайт. Жашоо чөйрөсүнө жараша баалуулуктар төмөнкү топторго бириктирилиши мүмкүн: адеп-ахлактык баалуулуктар, экономикалык, саясий, диний, жарандык ж.

Баалуулукту жашоо баалуулуктарынын бүткүл спектрин (оң да, терс да) чагылдырган көрүнүш катары түшүнүү С.Ангелов, Л.М. Архангельский, В.Брожек, В.Василену, В.Вичев, Н.Генов, В.В.Гречаний, М.В.Демин, О.Г.Дробницкий, М.Каган, Л.В.Пармин, В.Проданов, Л.Н.Столович, И.И.Чангли жана башкалар баалуулуктарды оң жана терс деп бөлүү мыйзамдуу деп болжолдойт [4, 5]. А.М.Коршунов нарктын мындай аныктамасын берет. «Баалуулук эч кандай мааниге ээ эмес, коомдун өнүгүшүндө позитивдүү роль ойногон гана нерсе: ал акырында коомдук прогресс менен байланышкан» [5, 3]. Анын көз карашынан алганда, Н.И.Лапиндин айтымында, баалуулуктар – бул адамдардын өз жүрүм-турумунун максаттары жана нормалары жөнүндө жалпыланган идеялары, тарыхый тажрыйбаны камтыган жана тигил же бул этностун жана бүткүл адамзаттын маданиятынын маанисин топтолгон түрдө чагылдырган [4]. Атактуу америкалык социолог Н.Смелсер баалуулуктар адам умтулушу керек болгон максаттарга карата жалпы кабыл алынган ишенимдер деп эсептейт. Ошол эле учурда окумуштуу «адамдардын өз ара аракеттенүү процессинде ишке ашкан ченемдерди же күтүүлөрдү жана стандарттарды» негиздеп, адамдын адеп-ахлактык принциптеринин негизи болгон баалуулуктар экенин баса белгилейт [3]. 20-кылымдын көптөгөн изилдөөчүлөрү баалуулуктардын типологиясын адамдын керектөөлөрүнө негиздеп, аларды адамдын аң-сезиминин түзүлүшүндөгү эң терең формациялар катары эсептешкен. Ошентип, Э.Фромм баалуулуктарды өзү белгилеген муктаждыктын беш тобуна ылайык классификациялайт.

Түшүндүрмө сөздүктүн аныктамасына ылайык, жаштар – бул курактык мүнөздөмөлөрдүн жыйындысынын, социалдык статустун өзгөчөлүктөрүнүн негизинде аныкталган жана ошол жана башка социалдык-психологиялык касиеттери менен шартталган социалдык-демографиялык топ. маданияты, социализациянын мыйзамченемдүүлүктөрү жана тигил же бул коомдун тарбиясы. Жаштарды конкреттүү функцияларга жараша бул системалардын элементтеринин ички жана тышкы байланыштарын аныктоочу, жалпы коомдук системанын ичиндеги өз алдынча система катары кароо керек. Коомдун социалдык системаларынын бардык элементтеринин оптималдуу өз ара аракети буткул адамзаттын жана прогресстин позитивдүү өнүгүшүнүн максаттарына сөзсүз кызмат кылат. Жалпысынан алганда, жаштар ар дайым чоң белгилүү бир жаштык топтун ролун аткарган коомдук феномен. Жаштар – алар жашап жаткан коомдук чындыкты чагылдырган күзгү. Коомдо болгон нерсе гана жаштардын башына келиши мүмкүн; коом жаштарды тарбиялап келет десек жаңылышпайбыз.

Азыркы жаштар руханий да, адеп-ахлактык да, ошондой эле таза прагматикалык, материалдык жашоо максаттары менен мүнөздөлөт. Жаштар акча табууга эмес, кызыкчылыкка көбүрөөк көңүл буруп, материалдык жыргалчылыктан эркиндикти артык көрөрүн баса белгилей кетүү керек. Заманбап жаштарынын кыялдарын материалдык

керектөөлөргө байланыштуу максаттар деп атаган (өзүнүн батирине ээ болуу, көп акча табуу, молчулукта жашоо, саякатка чыгуу ж.б. «Керектөөчү эмес» планынын максаттарына багытталган (жакшы үй-бүлө, жакшы балдарды тарбиялоо, жакшы билим алуу ж.б.). Бирок, жашгардын жакырчылыкты өздөрүнүн материалдык жыргалчылыгын камсыз кылбагандардын калыстыгы деп ынандыруу алардын ырайымсыздыгынын же эгоизминин көрүнүшү эмес. Бул жерде биз тереңирээк тартиптин феноменине – өзүнүн эң кедей мүчөлөрүнө кам көргөн постсоветтик коомчулугунда пайда болгон аң-сезимдин коллективдик-аталык тибинин бузулушуна токтолобуз. Анын ордун азыркы жашгардын чөйрөсүндө батыш тибиндеги индивидуалисттик утилитардык аң-сезимдин модели басып жатат. Аң-сезимдин бул түрүнүн негизи «өзүн өзү жасаган» адам, демек, бардык иш-аракеттеринин кесепеттери үчүн жоопкерчилик тартат.

Жашгардын баалуулуктарынын өзгөчөлүктөрүнө алардын динамизми, мода жана тенденциялардын таасирине кабылуу, ошондой эле өзүн көрсөтүү жана өзүн-өзү ишке ашыруу каалоосу кирет. Жашгар окуялардын, технологиялык прогресстин жана өзгөрүп жаткан социалдык-маданий чөйрөнүн таасири астында өздөрүнүн баалуулуктар системасын активдүү изилдеп, кайра карап чыгышат.

Жашгардын баалуулуктарын түшүнүү алардын жүрүм-турумун, тандоосун жана коом менен өз ара аракеттенүүсүн изилдөөнүн маанилүү аспектиси болуп саналат. Мындай түшүнүү жашгар менен баарлашуунун эффективдүү стратегияларын иштеп чыгууга, алардын баалуулуктар системасына таасир этүүгө жана алардын ар тараптуу өнүгүүсү жана коомдук турмушка аралашуусу үчүн шарттарды түзүүгө жардам берет.

Заманбап коомдо жашгар арасында баалуулуктардын өзгөрүшүн изилдөөнүн маанисин баалабай коюуга болбойт. Жашгар коомдун келечеги, алардын баалуулуктары жана ишенимдери келечектеги маданияттын жана коомдук турмуштун негизин түзөт. Бирок, азыркы дүйнөдө биз ЖМКнын, интернеттин, маданий тенденциялардын жана башка факторлордун таасири астында жашгардын баалуулук багытында олуттуу өзгөрүүлөрдү көрүп жатабыз. Бул трансформацияларды изилдөө коомдун келечекте кандай болорун түшүнүүнүн ачкычы болуп саналат.

Жашгар технологиянын өсүшү, өзгөргөн экономикалык шарттар, экологиялык коркунучтар жана ар түрдүү маданий таасирлер сыяктуу көптөгөн кыйынчылыктарга туш болушат. Жашгар арасындагы баалуулуктардын өзгөрүшүн изилдөө бизге мындай өзгөрүүлөрдү аныктоого жана түшүнүүгө мүмкүндүк берет. Бул жашгарды заманбап дүйнөнүн татаал шарттарына жакшыраак даярдоого жардам берет жана жаңы реалдуулукка ыңгайлаштырылган натыйжалуу билим берүү жана окутуу программаларын иштеп чыгууга көмөктөшөт.

Жашгар арасындагы баалуулуктардын трансформациясын изилдөө салттуу баалуулуктардын жоголушу же жаңыларынын пайда болушу менен байланышкан потенциалдуу көйгөйлөрдү аныктоого жана жашгардын дени сак жана тең салмактуу баалуулук ишенимдерин колдоо боюнча тийишгүү стратегияларды иштеп чыгууга мүмкүндүк берет.

Жалпысынан алганда, жашгар арасында баалуулуктардын трансформациясын түшүнүү жана изилдөө заманбап дүйнөнүн тез өзгөрүп жаткан шарттарына эффективдүү ыңгайлаша алган туруктуу жана гармониялуу коомду түзүү үчүн зарыл. Заманбап коомдогу жашгардын арасында баалуулукка болгон ишенимдердин өзгөрүшүнө таасир этүүчү негизги факторлорду аныктоо болушу мүмкүн. Изилдөөнүн максаттары социалдык-маданий

тенденцияларды талдоо, баалуулуктарды калыптандырууда ЖМКнын жана технологиянын ролун изилдөө, ошондой эле жаштардын баалуулук нормаларын субъективдүү кабыл алуусун изилдөө жана алардын заманбап коомдогу маанисин баалоону камтышы мүмкүн.

Баалуулуктардын трансформациясы коомго олуттуу таасирин тийгизет жана ар кайсы доордогу философтор бул кубулушту чечмелеп келишкен.

Аристотель коомдун баалуулуктары анын институттарында жана маданиятында чагылдырылат деп эсептеген. Эгерде жаңы баалуулуктар анын негизги принциптерине туура келбесе, баалуулуктардын трансформациясы коомдо дисгармонияга алып келиши мүмкүн.

Иммануил Кант адеп-ахлактык баалуулуктардын жана моралдык мыйзамдын маанилүүлүгүн баса белгилеген. Ал баалуулуктарды трансформациялоо адамдарды каражат катары эмес, максат катары кароону талап кылган категориялык императивге ылайык болушу керек деп ырастады.

Фридрих Ницше баалуулуктарды бийлик топторунун таасири үчүн күрөшүнүн натыйжасы катары көргөн. Ал баалуулуктардын трансформациясы көбүнчө бийлик структураларынын өзгөрүшү жана жаңы элиталардын түзүлүшү менен байланыштуу экенин ырастады.

Жан-Поль Сартр ар бир коом жеке адамдардын тандоосуна жараша өзүнүн баалуулуктарын жаратат деп эсептеген. Баалуулуктардын өзгөрүшү, анын көз карашы боюнча, эркин тандоо жана жоопкерчиликти аң-сезимдүү кабыл алуу аркылуу ишке ашат.

Бул философтордун баары баалуулуктардын өзгөрүшү сөзсүз болот жана коом үчүн оң да, терс да кесепеттерге алып келиши мүмкүн экенин баса белгилешет. Туруктуулукту жана калыстыкты сактоо үчүн бул процессти аң-сезимдүү башкаруу маанилүү.

Мурда жаштар муундан муунга өтүп келе жаткан салттуу баалуулуктарды карманышкан. Бул баалуулуктарга дин, социалдык нормалар жана үй-бүлөлүк салттар таасир этиши мүмкүн. Кээ бир коомдордо үй-бүлө структураларынын өзгөрүшү жана ажырашуулардын көбөйүшү менен жаштардын баалуулуктары үй-бүлө динамикасынын өзгөрүшүнө байланыштуу өзгөрүшү мүмкүн.

Индустриялаштыруу жана модернизациялоо процесстери жаштардын баалуулуктар системасынын өзгөрүшүнө алып келиши мүмкүн, анткени жаңы идеялар жана технологиялар алардын дүйнө жөнүндөгү идеяларын өзгөрттү.

Интернеттин жана социалдык медианын өнүгүшү менен жаштар көбүрөөк маалыматка жана алардын баалуулуктарына таасир эте турган ар түрдүү көз караштарга жете алышат.

Ааламдашуу маданий идеялардын жана баалуулуктардын алмашуусуна өбөлгө түзөт, бул жаштар арасында жаңы баалуулук тенденцияларынын пайда болушуна алып келиши мүмкүн.

Мамлекеттик жана коомдук институттардын ролунун өзгөрүшү жаштардын баалуулук багыттарына да таасирин тийгизиши мүмкүн.

Жасалма интеллект жана биотехнология сыяктуу технологиядагы жетишкендиктер жаштардын баалуулуктар жана этикалык маселелер жөнүндө ой жүгүртүүсүн өзгөртө алат.

Өсүп бараткан экологиялык көйгөйлөр жана климаттын өзгөрүшү жаштар арасында артыкчылыктарды жана баалуулуктарды кайра карап чыгууга алып келиши мүмкүн

Коомдук кыймылдарга катышуу жана активдүүлүк келечекте жаштардын баалуулуктарын калыптандыруунун негизги фактору боло алат.

Жаштар арасында баалуулуктардын өзгөрүшүнө таасир эте турган бир нече негизги факторлор бар:

Технологиялык инновациялар: Технологиядагы, өзгөчө маалымат жана коммуникация технологиялары тармагындагы өнүгүүлөр жаштардын дүйнө менен болгон мамилесин өзгөрттү. Социалдык тармактар, интернет, мобилдик түзүлүштөр байланыштын жана маалыматка жетүүнүн жаңы мүмкүнчүлүктөрүн түзүп, баалуулуктардын калыптанышына таасирин тийгизет.

Ааламдашуу: Ааламдашуу процесстери ар түрдүү өлкөлөр менен маданияттардын ортосунда маданий идеяларды жана баалуулуктарды алмашууга көмөктөшөт. Жаштар ар түрдүү маданий контексттерге жана көз караштарга мүмкүнчүлүк алышат, бул алардын баалуулуктарын кайра карап чыгууга алып келиши мүмкүн.

Экономикалык өзгөрүүлөр, мисалы, билим деңгээлинин жогорулашы, жумушсуздуктун азайышы, же жумушсуздук моделдеринин өзгөрүшү жаштардын баалуулук багыттарына таасир этиши мүмкүн. Ошондой эле, жарандардын укуктарынын жогорулашы же гендердик ролдорго көз караштардын өзгөрүшү сыяктуу социалдык өзгөрүүлөр баалуулуктарды калыптандырууда роль ойной алат.

Маданий нормалардын жана баалуулуктардын өзгөрүшү жаштардын баалуулуктарына таасир этиши мүмкүн. Мисалы, популярдуу медиа сүрөттөрүнүн же маданий тенденциялардын өзгөрүшү жаштардын баалуулуктарга болгон ишенимине таасир этиши мүмкүн.

Коомдук кыймылдарга катышуу жана активдүүлүк жаштардын баалуулуктарынын өзгөрүшүнө алып келиши мүмкүн, анткени бул аларга коомду өзгөртүүгө болгон ишенимдерин жана умтулууларын билдирүүгө мүмкүндүк берет.

Бул факторлор, башкалардын арасында, жаштар арасында баалуулуктардын өзгөрүшүнө, алардын дүйнөгө болгон көз карашын жана андагы ордун калыптандырууга таасир этиши мүмкүн.

Бул макалада негизги тенденциялар жана карама-каршылыктар жаштар арасындагы баалуулук багыттарынын эволюциясына жана алардын калыптанышына таасир этүүчү факторлорго байланыштуу. Белгиленген негизги тенденциялардын жана карама-каршылыктардын кээ бирлери төмөнкүлөр:

Азыркы дүйнөдө жаштар өткөндөн бери келе жаткан салттуу баалуулуктар менен технологиялык инновациялардын жана глобализациянын натыйжасында пайда болгон жаңы идеялардын ортосундагы дилеммага туш болушат.

Заманбап коомдо баса белгиленген индивидуализм идеясынын өнүгүшү менен, айрым топтор же маданияттар үчүн маанилүү болушу мүмкүн болгон салттуу коллективисттик баалуулуктар менен карама-каршылыктар пайда болот.

Ааламдашуу маданий идеяларды алмашуу үчүн мүмкүнчүлүктөрдү түзөт, бул жаштар арасында жаңы баалуулук тенденцияларынын пайда болушуна өбөлгө түзөт, бирок ошол эле учурда глобалдык жана жергиликтүү маданий иденттүүлүктөрдүн ортосунда тирешүүлөрдү жаратышы мүмкүн.

Технологиялык прогресс жаңы мүмкүнчүлүктөрдү жана перспективаларды сунуш кылганы менен, жаштар теңсиздик, климаттын өзгөрүшү жана алардын баалуулуктарына таасирин тийгизе турган глобалдык чыр-чатактар сыяктуу терең социалдык маселелерге туш болушат.

Заманбап коомдо жаштардын активдүүлүгүнүн жана коомдук кыймылдарга катышуусунун өсүшү да, жаштардын баалуулуктар системасынын ар түрдүүлүгүн чагылдырган социалдык көйгөйлөргө кайдыгерликтин жана кайдыгерликтин күчөшү да байкалууда.

Бул тенденциялар жана карама-каршылыктар жашгардын баалуулук багыттарынын эволюциясын жана жалпысынан коомдогу өзгөрүүлөрдү түшүнүүнүн негизги аспектилерин болуп саналат.

Жашгар болуп көрбөгөндөй тез өзгөрүп жаткан дүйнөдө өздөрүнүн инсандыгын жана баалуулуктарын аныктоо кыйынчылыгына туш болушат. Бул салттуу баалуулуктар менен жаңы, ийкемдүү идеялардын ортосундагы чыр-чатакка алып келиши мүмкүн.

Жашгардын мүмкүнчүлүгү бар

Жашгар ар кандай булактардан чоң көлөмдөгү маалыматты ала алышат, бул алардын өз баалуулуктарын жана идеалдарын калыптандырууну кыйындатат.

Заманбап дүйнөдөгү жашгар глобалдык баалуулуктарга жана маданий таасирлерге дуушар болушат, бул салттуу баалуулуктар менен жаңы, глобалдык идеалдардын ортосунда тирешүүлөрдү жаратышы мүмкүн.

Баалуулуктарды өзгөртүү жашгар арасында толеранттуулукту жана ар кандай көз караштарга жана маданияттарга ачык болууга көмөктөшөт.

Жаңы баалуулуктар жашгарды инновацияларды жана ар кандай көйгөйлөрдү креативдүү чечүү жолдорун табууга шыктандырып, ошону менен коомдук өнүгүүнү стимулдайт.

Жаңы баалуулуктарга шыктанган жашгар социалдык адилеттүүлүктү активдүү жактап, өзгөртүүгө багытталган коомдук кыймылдарга катыша алышат.

Глобалдык маселелерди чагылдырган жаңы баалуулуктар жашгар арасында глобалдык аң-сезимди өнүктүрүүгө жана эл аралык кызматташтыкты стимулдаштырууга жардам берет.

Жалпысынан алганда, жашгар арасында баалуулуктардын өзгөрүшү коом үчүн кыйынчылыктарды да, мүмкүнчүлүктөрдү да жаратат. Жашгарга колдоо жана ресурстар менен камсыз кылуу маанилүү, алар бул кыйынчылыктарды ийгиликтүү жеңип, бул трансформация сунуш кылган мүмкүнчүлүктөрдү максималдуу пайдалана алышат.

Изилдөө көрсөткөндөй, жашгар арасындагы баалуулуктардын өзгөрүшү коом үчүн терең жана көп кырдуу кесепеттерге ээ. Жашгар тез өзгөрүп жаткан дүйнөдө өз инсандыктарын жана баалуулуктарын өнүктүрүү көйгөйлөрүнө, ошондой эле ар кандай маданияттардын таасири жана маалыматтын ашыкча жүктөлүшүнө туш болушат. Бирок бул процесс жашгар үчүн толеранттуулукту, социалдык адилеттүүлүктүн активдүүлүгүн өнүктүрүү, чыгармачылык менен инновацияны стимулдаштыруу сыяктуу бир катар мүмкүнчүлүктөрдү ачат.

Бул чөйрөдө келечектеги изилдөөлөр бир нече негизги аспектилерге багытталышы мүмкүн:

Ар кандай социалдык-маданий контексттерде баалуулуктардын трансформация процессин жана анын коомдук кубулуштарга тийгизген таасирин изилдөө.

Жашгар арасында баалуулуктарды калыптандырууга жана аларды курчап турган дүйнөнү кабыл алууга технологиялык инновациялардын жана ЖМКнын таасирин талдоо.

Жашгарды алардын баалуулуктарын жана иденттүүлүгүн калыптандыруу процессинде колдоого багытталган программаларды жана иш-чараларды иштеп чыгуу жана тастирлөө.

Жашгар тарабынан айтылган баалуулуктар менен алардын коомдук жана саясий процесстерге катышуусунун ортосундагы байланышты изилдөө.

Бул багыттар боюнча мындан аркы изилдөөлөр жашгар арасындагы баалуулуктарды трансформациялоо процесстерин тереңирээк түшүнүүгө жана жашгарды колдоонун жана коомдук турмушка тартуунун натыйжалуу стратегияларын иштеп чыгууга жардам берет.

1. И.Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы.//№4, 2022. – 381-бет
2. И.Арабаев атындагы КМУнун Жарчысы.//№2, 2022. – 206-бет
3. Андрееенкова А.В. Жизненные планы, ценностные ориентации и моральный облик молодежи – К: Знания, 2007. – С. 278.
4. Журавлева Н.А. Динамика ценностных ориентаций молодежи в условиях социально-экономических изменений // Психологический журнал. – 2006. – №1. – С. 35-44.
5. Кули, Ч. Социальная самость // Американская социологическая мысль: / Под общ.ред. В.И. Добренькова. – М.: Международный университет бизнеса и управления, 1996. – С.314-327.
6. Лапин, Н.И. Динамика ценностей населения реформируемой России /Н.И.Лапин, Л.А.Беляева, Н.Ф.Наумова, А.Г.Здравомыслов. – М.: Эдиториал УРСС, 1996. – С. 224.
7. Ларина А.А. Основные ценности современной молодежи. Воронежский экономико-правовой институт
8. Луговенко В.М. Проблемы ценностные ориентации молодежи в Территория науки. 2015. № 5 72 современном обществе //Социс – М: Наука, 2008.

Рецензент: философия илимдеринин кандидаты Кочкорова Д.А.